

Asia: VN/22906/2020

Digitalisaation edistämisen ohjelman (Digiohjelma) lainsäädäntötyöryhmän koonti ja näkemykset digitalisaation säädöstilanteesta ja muutosehdotuksista

Työryhmä toivoo vapaata palautetta tunnistamiinsa tunnistamistaan teemoista ja niistä tehdyistä johtopäätöksistä

1. Onko muistiossa tunnistettu digitalisaation edistämisen kannalta keskeiset teemat lainsäädännön näkökulmasta?

Kyllä

2. Onko jokin teema jäänyt kokonaan tunnistamatta?

Lainsäädäntötyöryhmä on keskittynyt julkisten digipalvelujen näkökulmaan. Raportissa on käsitelty esimerkiksi alaikäisten puolesta asiointia kuntapalveluissa, ja valtakunnalliset opinto- ja tutkintorekisterit mainitaan, mutta koulutussektorilla kirjautumista ja tietojen luovutusta edellyttäviä palveluja

ylläpitävät usein kaupalliset toimijat hyvin keskittyneillä markkinoilla (kuten opintohallintajärjestelmien ja oppimisalustojen tarjoajat). Digitalisaation

edistämisen näkökulmasta olisi jatkossa syytä tarkastella, mitä haasteita tämä tuo.

Koulutus on sisällytetty raportissa lukuun, jossa puhutaan ”digitukea” tarjoavista tahoista (4.7.) Tämä on näkökulmana kapea analysoimaan koulutussektorin

tilannetta. Olisi hyvä, että koulutussektorin ominaispiirteistä ja digitalisaation haasteista tehtäisiin oma selvitys prosessin edetessä.

a. Työryhmän näkemykset lainvalmistelun kehittämistarpeista (luku 2 alalukuineen)

Opetushallitus pitää tärkeänä lukua 2.2. Työryhmä tuo siinä esiin, että uuden lainsäädännön valmistelussa ja kehittämisessä varmistettaisiin eri toimijoiden

käytännön kokemusten hyödyntäminen riittävällä tavalla, jotta digitaalisiin palveluihin liittyvät lait toimisivat mahdollisimman hyvin käytännössä.

Eriyisen tärkeää on, että esim. koulutustoimialalla otetaan huomioon koko opinto-/koulutuspolun toimijat ja heidän tarpeensa. On tärkeää poistaa

esteitä siten, että oppijoiden nivelvaiheissa tarvittavat tiedot siirtyvät oppilaitosrajojen yli ja eri työntekijäryhmien välillä (esim. opiskelijahuollossa

toimivat terveydenhoitajat ja kuraattorit vs. opetushenkilöstö).

b. Työryhmän näkemykset nykylainsäädännön soveltamisen tukemisesta (luku 3 alalukuineen)

Mydata-pohjaisuus olisi hyvä huomioida tietosuojalainsäädännön tukemisessa kokonaisuutena. Mitkä ovat henkilön mahdollisuudet oman

datansa käyttöön ja jakeluun digitaalisissa palveluissa ja niiden välillä? Tulisiko esim. opiskelijan pystyä halutessaan yhdistää tai jakaa opiskeluun tai

oppimiseen liittyvää dataansa esim. toiseen digitaaliseen palveluun, jotta esim. oppimisanalytiikkaa voitaisiin hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla

opiskelijan parhaaksi hänen niin halutessaan. Datan luvittamisen ja jakelun mahdollisuuksiin yksilön toimesta tulisi kiinnittää huomioita lainsäädännössä

sekä julkisia digitaalisia palveluita kehitettäessä.

Opetushallitus pitää tärkeänä kattavaa ja laajaa nykylainsäädännön soveltamisen tukea. Esimerkiksi koulutuksen järjestäjien edustajien huoli on,

että he eivät voi enää auttaa opiskelijoita kehittämään työelämässä ja elämässä tarvittavaa digitaalista osaamista, koska digitaalisten palvelujen

opetus- ja koulutuskäyttöä rajoittaa vaatimukset tietosuojalle ja tietoturvalle. Opiskelijoita ei voi velvoittaa lataamaan palveluita tai sovelluksia itselle tai

kirjautumaan niihin. Tältä osin olisi tarvetta tarkistaa sääntelyä tai antaa selkeitä lain tulkintaohjeita.

c. Työryhmän näkemykset nykylainsäädännön arviointitarpeista (luku 4 alalukuineen)

Eriyisen tärkeää olisi varmistaa tietojen kulku eri viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien välillä. Koulutuksen ja opetuksen toimialalta puuttuvat ensio- ja toisiokäytön lait, joiden avulla datan käyttöä voitaisiin edistää. Saavutettavuusdirektiivin tulkintaan/toimeenpanoon tarvittaisiin vielä lisää konkretiaa ja saavutettavuuden eri tasoja. Opetushallitus katsoo, että saavutettavuusvaatimuksia tulisi avata eri toimijoille ja eri tilanteisiin lisää.

4. Vapaa palaute?

Yleislainsäädäntöä tulisi kehittää edelleen ja siihen tulisi eniten kohdistaa esitettyjä digi-näkökulmia. Eri hallinnonalojen omien lainsäädäntöjen

perkaaminen määräajoin on hyvä ajatus. Tässä yhteydessä päällekkäisyyttä suhteessa yleislainsäädäntöön tulisi purkaa. Näin lainsäädännön määrä

vähenee ja sitä on helpompi päivittää tulevaisuudessa.

Digi-ohjelman lainsäädäntöryhmän hyvien ideoiden saaminen käytäntöön voi olla kuitenkin haasteellista, koska viimeisten hallitusten aikoina uutta

lainsäädäntöä on tehty kiihtyvällä tahdilla. Olemassa olevan lainsäädännönhuoltaminen ja harmonisointi vaatii vastaavasti laadukasta valmistelua.

Mikäli molempia on edistettävä, vaarana on, että kumpikin kärsii taikka olemassa olevan lainsäädännön huollollinen tarkastelu jää vähemmälle.

Opetushallitus pitää tärkeänä, että eri hallinnonalojen käytännön työntekijät ovat mukana, kun uudistuksia tehdään. Arjen haasteet ja hankaluudet

näkyvät vasta työn lomassa. Lainsäädäntöä olisi uudistettava koulutustoimialalle siten, että se mahdollistaa koulutustoimialan palveluihin

hakeutumisen ja palveluiden käyttämisen sekä palvelun tarjoajien välillä sujuvan liikkumisen digitaalisia palveluja hyödyntäen. Tieto siirtyisi oppijan

mukana. Oppijalla tulisi olla mahdollisuus luvittaa koulutus- ja osaamisdataansa mydata-periaatteella hyödynnettäväksi oppijan itsensä

parhaaksi. Myös opetuksen/koulutuksen järjestäjän edustajalla tulisi olla riittävä tiedonsaantioikeus ennakoivan toiminnan järjestämiseksi. Kaikessa

toiminnassa, tuessa ja toimeenpanossa on tärkeää nostaa esille moninaisia eettisiä kysymyksiä, jotka liittyvät erityisesti koulutustoimialalle.

Nokkanen Erja

Opetushallitus - Asiakkuudet ja tieto -päätoiminto/Digitalisaatioyksikkö